

Hoofdpijnen brief voortgang taal en rekenen 7 oktober 2009

Op 7 oktober 2009 hebben de staatssecretarissen Van Bijsterveldt en Dijkma de brief *Voortgang implementatie referentiekader taal en rekenen* naar de Tweede Kamer gestuurd. Bij deze brief zijn drie bijlagen gevoegd:

1. *Een nadere Beschouwing, Over de drempels met taal en rekenen*: Dit is een aanvullend advies (en bijgesteld referentiekader) van de voorzitter en enkele leden van de voormalige Expertgroep Doorlopende leerlijnen taal en rekenen. *N.B. Dit aanvullend advies wordt voor het mbo niet helemaal gevolgd.*
2. *Toewijzing en invoering Referentiekader Taal en Rekenen, Een evenwichtige ambitie*: Dit is een notitie die beschrijft welke referentieniveaus per onderwijstype gaan gelden en hoe de invoering per onderwijssector plaats vindt.
3. *Monitor taal en rekenen, Eerste meting: een indicatie van leerprestaties in termen van het referentiekader*: Dit is een rapportage van Cito die voor het eerst in beeld brengt hoe de huidige leerlingen van verschillende onderwijstypes presteren ten opzichte van de referentieniveaus voor taal en rekenen.

De verschillende documenten bevatten enige overlap. Bovendien waren een aantal zaken al bekend vanuit het Uitvoeringsplan taal en rekenen mbo van 1 juli 2009. Daarom geeft het Steunpunt in dit document een kernachtige samenvatting van de belangrijkste en nieuwe punten die voor mbo-instellingen relevant zijn. *Cursief & blauw* bevat toelichting en commentaar van de zijde van het Steunpunt.

Toewijzing referentieniveaus in het mbo

De volgende referentieniveaus zijn vastgesteld voor het mbo:

	mbo-1	mbo-2	mbo-3	mbo-4
Nederlands	2F	2F	2F	3F
Rekenen/Wiskunde	2F	2F	2F	3F

- In lijn met het advies van Meijerink wordt niveau 2F, het algemeen maatschappelijk niveau, het perspectief voor leerlingen in mbo-1 en mbo-2 en 3F het perspectief voor mbo-4.
- In het advies van Meijerink worden geen uitspraken gedaan voor mbo-3. Om geen onnodige drempels op te werpen voor doorstroom van mbo-2 naar mbo-3, geldt voor mbo-3 ook het referentieniveau 2F. Voor mbo-3 leerlingen die meer in hun mars hebben, kunnen scholen toewerken naar de beheersing van 3F. *Dit is in ieder geval van belang voor leerlingen die willen doorstromen naar mbo-4.*

Onderdelen referentieniveaus taal in het mbo

1. Mondelinge taalvaardigheid	2. Lezen	3. Schrijven	4. Begrippenlijst en taalverzorging
1.1 Gesprekken 1.2 Luisteren 1.3 Spreken	2.1 Zakelijke teksten		4.1 Begrippenlijst 4.2 Taalverzorging 4.3 Niveaubeschrijvingen 4.4 Moeilijkheid

N.B. Het lezen van literaire teksten (wat onderdeel is van het referentiekader bij lezen) is voor het mbo geen verplichting. Omdat literatuur in de huidige eindtermen van het mbo ontbreekt is er voor gekozen dat in het mbo kan worden volstaan met het lezen van zakelijke teksten.

Onderdelen referentieniveaus rekenen in het mbo

1. Getallen	2. Verhoudingen	3. Meten en meetkunde	4. Verbanden
A. Notatie, taal en betekenis B. Met elkaar in verband brengen C. Gebruiken	A. Notatie, taal en betekenis B. Met elkaar in verband brengen C. Gebruiken	A. Notatie, taal en betekenis B. Met elkaar in verband brengen C. Gebruiken	A. Notatie, taal en betekenis B. Met elkaar in verband brengen C. Gebruiken

Haalbaarheid van de referentieniveaus

Over de haalbaarheid van de referentieniveaus voor specifieke groepen leerlingen is voorlopig nog geen eenduidige conclusie te trekken. Het onderzoek dat Meijerink c.s. hebben uitgevoerd stemt tot redelijk optimisme over de haalbaarheid van de referentieniveaus, terwijl de nulmeting van Cito een minder positief beeld laat zien. De komende jaren zal in alle sectoren van het onderwijs de voortgang op het gebied van taal en rekenen nauwgezet gevolgd worden. In het mbo kijkt OCW hiervoor naar:

- de resultaten op de diagnostische toetsen van 2009, 2010 en 2011;
- de resultaten op de proefexamens (vanaf 2012), voorafgaand aan de invoering van centrale examens.

Monitor taal en rekenen

Cito heeft in opdracht van het ministerie van OCW een Monitor taal en rekenen opgeleverd. Deze bevat een eerste indicatie van leerprestaties in termen van het referentiekader. Voor de mbo-gegevens is gebruik gemaakt van het normeringsonderzoek van de *Diagnostische toetsen taal en rekenen* in februari/maart 2009. Hierbij werd onderzoek gedaan naar mbo-2 deelnemers en mbo-4 deelnemers in het laatste jaar van hun opleiding. De resultaten moeten om verschillende (methodologische) redenen met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Bovendien zijn niet alle onderdelen van het referentiekader onderzocht, maar alleen de vaardigheden luisteren, lezen, spellen en rekenen.

De onderstaande tabel geeft per vaardigheid en mbo-niveau aan welk percentage van de deelnemers een referentieniveau heeft behaald. De geel gearceerde niveaus zijn de te behalen referentieniveaus die bij het onderwijstype horen.

	1F	2F	3F	4F
Luistervaardigheid mbo 2	81	61	8	1
Luistervaardigheid mbo 4	100	99	77	40
Leesvaardigheid mbo 2	93	85	10	0
Leesvaardigheid mbo 4	100	100	81	21
Taalverzorging – spelling mbo 2	63	30	5	0
Taalverzorging – spelling mbo 4	98	88	48	5
Rekenen totaal mbo 2	82	49	10	
Rekenen totaal mbo 4	98	87	44	

Conclusies uit de Monitor taal en rekenen

Uit de monitor blijkt dat de mbo-deelnemers, zowel op niveau 2 als op niveau 4, aanmerkelijk beter scoren op luister- en leesvaardigheid dan op spelling en rekenen. *Het ligt daarom voor de hand dat mbo-instellingen bij hun implementatieplan taal en rekenen extra aandacht besteden aan spelling en rekenen.*

Ook uit vergelijking van de mbo-scores met de scores van het vmbo en havo in de monitor zijn interessante conclusies te trekken. Onderstaande tabel vergelijkt het percentage dat niveau 2F haalt in vmbo bb met de score in mbo 2.

	Luistervaardigheid	Leesvaardigheid	Spelling	Rekenen totaal
Vmbo bb	26	21	23	13
Mbo 2	61	85	30	49

Er van uit gaande dat veel vmbo bb leerlingen in een mbo-2 opleiding terecht komen, blijkt dat de onderwijsinspanningen in mbo-2 de vaardigheden op het gebied van taal en rekenen aanzienlijk verhogen. Een vergelijkbare conclusie geldt voor leerlingen die de basisschool niet met 1F verlaten en doorgaans in vmbo bb terecht komen. Ook zij vergroten hun vaardigheden aanzienlijk in het vmbo. Een bemoedigende conclusie uit de monitor is dan ook dat onderwijsinspanningen aantoonbaar helpen om de taal- en rekenniveaus te verhogen. Tegelijkertijd blijkt ook dat er nog veel inspanningen nodig zijn om de referentieniveaus te behalen.

In onderstaande tabel is het percentage leerlingen dat niveau 3F haalt in havo vergeleken met het percentage dat 3F haalt in mbo-4. Havo scoort hierbij steeds 75% omdat de havo prestaties zijn gebruikt om de monitor te ijken.

	Luistervaardigheid	Leesvaardigheid	Spelling	Rekenen totaal
Havo	75	75	75	75
Mbo 4	77	81	48	44

Opvallend is dat mbo-4 in vergelijking met havo licht hoger scoort op luister- en leesvaardigheid, maar aanzienlijk minder op spelling en rekenen.

Invoeringsstrategie

Aspecten van de invoeringsstrategie voor het mbo:

- Invoering vindt in nauwe samenhang met het vo plaats omdat besluiten in de ene sector van invloed zijn op die in de andere en beiden toe leiden naar het hbo.
- Opname van referentieniveaus in de kwalificatiedossiers vanaf 2010/2011.
- Vanaf 2012 centrale proefexamens mbo-4.
- Vanaf 2013/2014 centrale examinering taal en rekenen mbo-4.
- Najaar 2009 vindt besluitvorming plaats over centrale examinering op lagere mbo-niveaus.
- Speciale aandacht voor zorgleerlingen.
- Voor vo en mbo wordt een rekentoets ingevoerd.
- Examens voor taal en rekenen bestaan uit centraal ontwikkelde examens en schoolexamens, waarbij de schoolexamens meer mogelijkheden bieden voor het afstemmen op de beroepscontext.

- Vervolgonderwijs wordt geïnformeerd over het actuele referentieniveau door op de cijferlijst of het resultatenoverzicht bij het diploma met een cijfer de beheersing van het betreffende referentieniveau voor taal en rekenen te vermelden.
- Bij de inrichting van het Examenbesluit mbo en de vormgeving van de slaag-/zakregeling wordt onderzocht of en op welke manier onderscheid gemaakt zal worden in de slaag/zakregeling bij de verschillende mbo-niveaus.
- OCW voert een verkenning uit naar hoe de communicatie over taal- en rekenprestaties vanuit het vmbo naar het mbo, en vanuit mbo en havo/vwo naar het hbo beter kan. De VO-raad en MBO Raad wordt gevraagd hiertoe (in afstemming met de HBO Raad) een advies te geven.

Lerarenopleidingen

Ook in de lerarenopleidingen zal meer aandacht komen voor taal en rekenen. Voor studenten wordt duidelijk wat hun kennisbasis taal en rekenen/wiskunde moet zijn en zij zullen hierop ook getoetst worden. Deze kennisbases beschrijven wat een leraar zelf moet beheersen en wat de vakdidactiek voor taal- en rekenonderwijs is, waarvan alle startbekwame leraren kennis moeten hebben. Daarbij zijn de referentieniveaus taal en rekenen richtsnoer.